

6 Nurpeisova M. M. Sostojanie i problemy rynka moloka i molochnyh produktov RK v usloviyah EvrAzJeS // Vestnik KazJeU [Elektronnyj resurs].-2016.-URL:https://articlekz.com/article/20212 (data obrashheniya: 23.07.2019).

7 Turabaev E.A. Perspektivy razvitiya molochnogo rynka v Kazahstane // Issledovaniya, rezul'taty, Almaty [Elektronnyj resurs]-2014. https://articlekz.com/article/12624 (data obrashheniya: 23.07.2019).

8 Resmi statistikalық ақпарат. Қазақстан Respublikasynың өнеркәсібі [Elektronnyj resurs]. – 2018.- URL: http://stat.gov.kz (data obrashheniya: 23.07.2019).

9 Nechitajlov A.S. Potencial razvitiya rynka jekologicheskij bezopasno-go moloka i molochnoj produkcii v Respublike Tatarstan //Jekonomika sel'skohozjajstvennyh i pererabatyvajushhih predpriyatij.- 2017.- №7.- S.27-32.

10 Rasulova S., Bolatkyzy R., Elshibaev A., Raiymbekova D., Tursynbayeva. Comparative Analysis of the Competitiveness of Food Markets: The Case of Kazakhstan, Russia, France and Belarus// European Research Studies Journal Volume XXI. - 2018.- Issue 4.- PP. 343-355.

FTAMP 65.63.03

ӨОЖ 335.751.613.287.5 (574)

ҚАЗАҚСТАН ХАЛЫҚ ШАРУАШЫЛЫҚТАРЫНДА СҮТ ӨНДІРУ

ПРОИЗВОДСТВО МОЛОКА В ХОЗЯЙСТВАХ НАСЕЛЕНИЯ КАЗАХСТАНА

MILK PRODUCTION IN HOUSEHOLDS OF KAZAKHSTAN

Г.Г. ШИНЕТ^{*1}

PhD докторы

А.А. КАМАЛОВ²

Э.Ф.К.

Н. НУРМАХАММАД³

экономика магистрі

¹ Мұрас университеті, Шымкент, Қазақстан

²SILKWAY халықаралық университеті, Шымкент, Қазақстан

³ Аймақтық әлеуметтік-инновациялық университет, Шымкент, Қазақстан

gshnet@bk.ru

Г.Г. ШИНЕТ¹

доктор PhD

А.А. КАМАЛОВ²

К.Э.Н.

Н. НУРМАХАММАД³

магистр экономика

¹ Университет Мұрас, Шымкент, Қазақстан

²Международный университет SILKWAY, Шымкент, Қазақстан

³Региональный социально-инновационный университет, Шымкент, Қазақстан

G.G. SHINET¹

PhD

A.A. KAMALOV²

C.E.Sc.

N. NURMAHAMMAD³

Master of Economics

¹Miras University, Shymkent, Kazakhstan

²SILK WAY International University, Shymkent, Kazakhstan

³Regional Social and Innovative University, Shymkent, Kazakhstan

Аңдатпа. Халық шаруашылықтарында - шаруашылық жүргізуші субъектілердің сүт өндірісі талданған. Күнделікті тамақтану мен адам денсаулығына пайдалы осы өнімге ерекше көңіл бөлінген. 2011-2018 жылдардағы статистикалық деректер негізінде республиканың өңірлері бойынша шаруашылықтың барлық санаттарында сүт өндіру көлемінің серпіні ұсынылған. Осы кезеңде үлесі 80% - ды құрайтын үй шаруашылықтарында өндірілген осы сүт өнімінің

Abstract. The analysis of milk production in households - business entities was conducted. Particular attention is paid to this product, useful for daily nutrition and human health. The dynamics of milk production in all categories of farms in the regions of the republic based on statistical data for 2011-2018 is presented. For the same period, a table in which an analysis of the indicators of this dairy product produced in households is presented, the share of which is 80%. Among rural residents of the Turkestan region, a survey was conducted on production of cow's milk in households. As a result, average family sizes, livestock population, and feed losses were identified. The obtained information on costs of maintaining one cow, diet and feed types was studied. Problems with milk sales on personal subsidiary farms are shown, for example, in it analysis a discrepancy with microbiological standards was found. The milking by direct contact is observed, with the presence of bacteria, low-grade dairy raw materials sold at a low price. Households cooperation is recommended, as well as cooperation with large agricultural enterprises, improve the quality of the dairy product and improve its collection and processing. Only cooperation opens up real opportunities for increasing the competitiveness and sustainable functioning of households as market entities.

Key words: milk, dairy products, personal subsidiary plots, livestock, feed, diet, production, processing, competitiveness.

рының бағалауы бойынша, қазақстандық нарықтың сыйымдылығы бүгінде жылына 40 мың тоннаны құрайды. Ішкі тұтынуға отандық өндірістің үлесі 65%-ды құрайды, ал қалған 35%-ы импортталады.

Осылайша, сүтті қайта өңдеуде өндірісті ұлғайту және импортты ығыстыру үшін айтарлықтай перспективалар бар. Қазақстанда сүт өндірісінің айтарлықтай өсуі 2011-2018 жылдар аралығында байқалады. Қазақстанда сүт өндірумен барлық облыстардың жұртшылық шаруашылықтары, ауыл шаруашылық кәсіпорындары, фермерлік шаруашылықтары айналысады.

Сүт және сүт өнімдері жеке қосалқы шаруашылықтарда ең кеңінен өндірілетін өнім түрлері болып табылады. Қазіргі кездегі Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің статистикалық жинақтарында жұртшылықтың жеке қосалқы шаруашылығы «жұртшылық шаруашылығы» деген атаумен беріліп жүр. Жұртшылық шаруашылығына халықтың жеке қосалқы шаруашылықтары, ұжымдық бақтар мен бақшалар, саяжай учаскелері жатады. Жеке қосалқы шаруашылықтарға жер ауыл шаруашылық өнімдерін өндіру үшін пайдалануға, иеленуге және меншікке беріледі.

Жеке қосалқы шаруашылық туралы отандық бірқатар ғалымдар зерттеу жұмыстарын жүргіздіріп, келесідей пайымдауларын айтқан. Мәселен, В.В.Григорук «жеке қосалқы шаруашылық – бұл қол еңбегі мен төмен деңгейлі еңбек өнімділігіне, жер мен малдың төмен деңгейлі өнімділігіне, жеңілдетілген технология қолдануға негізделген ұсақ тауарлы экстенсивті өндіріс. Жұртшылық шаруашылығын жүргізудің табиғи және жартылай табиғи жүйелерінің кең таралуы да осы себептен» дей келе жұртшылық шаруашылығының мәнін түсіндірген [1].

Зерттеу материалдары мен әдістері.

Зерттеу жұмыстарының теориялық және әдістемелік негіздері ретінде отандық және шетелдік ғалымдардың жұртшылық шаруашылықтары және олардағы азық-түлік өнімдерінің өндірісі, әсіресе, сүт және сүт өнімдері өндірісі жайлы еңбектері, ой-пікірлері мен зерттеулері қарастырылды. Мақаланың мақсатына сәйкес таңдалған әдістемелік құралдар ретінде ақпараттарды іріктеудегі жүйелік ұстаным, ағымдағы ахуалды зерттеп, сипаттаудағы сандық және сапалық әдістер қолданылды.

Теориялық ережелерді негіздеу жалпы ғылыми әдістер мен тәсілдерді, талдау және синтездеу әдісін, жүйелі және кешенді тәсілдерді қолдану негізінде жүзеге асырылды, ресми статистикалық материалдар мен интернет желісінің ақпараттық әлеуетінен жеке бақылаулардың қорытынды деректері қарастырылды.

Зерттеуде жұртшылық шаруашылықтарының қазіргі жай-күйін, әлеуетін, олардың өндірістік қуаттарын талдау және бағалау кезінде – экономикалық-статистикалық әдіс қолданылды; ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірушілер мен қайта өңдеушілердің өзара іс-қимылының қалыптасқан нысандарының салалық және аймақтық ерекшеліктерін, сондай-ақ ауыл шаруашылығы тауарларын өндірушілер мен халық шаруашылықтары арасындағы экономикалық өзара қарым-қатынастардың тиімділігіне әсер ететін факторларды анықтау үшін абстрактылы-логикалық әдіс қолданылды.

Нәтижелер және оларды талқылау.

2011-2018 жылдардағы статистикалық мәліметтерге сүйенсек, сүт өндірісінде өсім байқалады. 2018 жылғы көрсеткішті 2011 жылғы көрсеткішпен салыстырғанда 8%-ға артқаны белгілі болып отыр, алайда кейбір өңірлерде көлемдері төмендеуде. Мысалы, теріс динамикасы бар өңірлерге Қостанай облысы мен Нұр-Сұлтан қаласын атап өтуге болады. Жамбыл, Қарағанды, Түркістан облыстары сүт өндіруде айтарлықтай өсімге қол жеткіздіргені белгілі болып отыр (1 кесте).

Қазіргі кезде Қазақстанның аграрлық саласында шаруашылық жүргізуші субъектілердің үш нысаны әрекет етуде:

- ауыл шаруашылық кәсіпорындар;
- шаруа (фермер) қожалықтары;
- жұртшылық шаруашылықтар.

Жұртшылық шаруашылығы – аграрлық экономика саласының құрамдас бөлігі. Ол ауыл отбасыларының ресурстарды қолдануы мен еңбек әлеуетіне негізделеді [3].

Жұртшылық шаруашылықтарда өндірілген сүт нарыққа түспейді, сондықтан нарықтағы жағдайды талдау және болжау кезінде осы көрсеткішті есепке алу нақты көріністі бұрмалайды [4]. Әйтсе де, статистикалық мәліметтердегі жұртшылық шаруашылығында өндіріліп жатқан сүт өндірісінің көрсеткіштерін жинақтап, салыстыру жұмыстары жүргізілді (2 кесте).

Сүттің барлық түрлері бойынша сегіз жыл бойғы көрсеткіштердің орта есебін алып, жалпы шаруашылық жүргізуші санаттардың ішінде жұртшылық шаруашылығының үлесі 80%-ды құрап отыр. Яғни сүт өндірісінде жұртшылық шаруашылығы жетекші болып отыр. Жоғарыдағы кестеде әрбір облыстағы көрсеткіштер ұсынылып отыр. Бұл дегеніміз, жұртшылық шаруашылығы ауыл шаруашылық өнімдерінің, азық-түлік өнімдерінің, соның ішінде сүт өндірісінде орны орасан үлкен болып отыр.

Облыс	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Қазақстан Республикасы	5 232	4 851	4 930	5 067	5 182	5 341	5 503	5 686
Ақмола	362,4	305,7	329,4	351,4	360,6	378,6	385,3	387
Ақтөбе	325,2	328,8	301,4	301,8	302,0	307,1	315,4	327
Алматы	668,6	670,2	672,2	663,5	672,2	684,2	696,9	758
Атырау	55,5	56,6	57,3	57,6	65,7	58,8	61,3	63
Батыс Қазақстан	226,7	223,6	224,7	224,6	226,4	227,6	231,9	234
Жамбыл	279,3	284,1	284,2	290,1	294,7	297,6	306,2	314
Қарағанды	352,7	357,9	374,5	388,4	408,7	436,2	456,7	472
Қостанай	580,6	332,3	341,1	359,6	375,7	380,2	384,1	410
Қызылорда	79,0	78,3	83,3	85,8	87,5	88,6	89,8	91
Маңғыстау	7,7	9,1	8,9	8,8	9,2	10,9	11,7	12
Түркістан	6 62,1	6 60,7	679,5	699,9	710,6	721,7	734,4	706
Павлодар	348,4	351,4	351,8	355,0	361,7	364,4	371,0	383
Солтүстік Қазақстан	555,1	447,8	458,5	473,3	504,1	525,6	546,1	555
Шығыс Қазақстан	723,8	740,1	758,2	778,1	792,4	839,3	879,6	917
Нұр-Сұлтан қ.	1,9	1,8	2,3	1,7	0,6	0,5	0,5	0,3
Алматы қ.	0,8	0,5	11,4	11,5	5,2	5,1	5,2	5
Шымкент қ.	-	-	-	-	-	-	-	45

2 кесте - Жұртшылық шаруашылықтарындағы сүттің барлық түрлерін өндіру, мың т (2011-2018 жж.)

Облыс	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Қазақстан Республикасы	4 612	4 141	4 129	4 148 ,9	4 125,9	4 121,7	4 103,8	4 181
Ақмола	338	275,7	294,6	305,7	304,5	293,8	294,5	296,9
Ақтөбе	306	307	266,5	262,6	261	260,7	260,8	268,7
Алматы	587	587,8	587,9	579,9	580,9	580	561,7	0,5
Атырау	50	50	50,5	57	49	49	49,7	50,6
Батыс Қазақстан	192 ,9	186	182	172,6	171,7	169,9	170	167,9
Жамбыл	253	257,7	255	254,7	245,8	242,9	239	241
Қарағанды	266	242	241	243,7	240	243	250	258,7
Қостанай	528	272,9	275,7	280,7	288,9	289,9	288	305
Қызылорда	73,6	72	74,7	74,7	74,7	75	75,7	77
Маңғыстау	5,9	6,3	5,6	5,7	5,8	7	7,6	8
Түркістан	643	640,7	658	673,6	678,9	684	696	266
Павлодар	288	286	283,9	275,6	273,6	269	265,9	377
Солтүстік Қазақстан	510	384	385	389,7	390,9	387	371,8	676
Шығыс Қазақстан	566	569,5	566,9	561	553,7	562	566	578,5
Нұр-Сұлтан қ.	0,6	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3
Алматы қ.	0,8	0,4	0,3	10	4	0,5	5	5
Шымкент қ.	-	-	-	-	-	-	-	39

Жұртшылық шаруашылықтары мен шаруа қожалықтарының иелері негізінен ауыл тұрғындары, бау-бақша телімдерінің иелері мен пайдаланушылары, сондай-ақ мал шаруашылықтары серіктестіктерінің мүшелері – қалалық үлгідегі кенттердің тұрғындары. Яғни ауыл халқы ауыл шаруашылық өнімдерін өздерінің жеке жер телімдерінде өндіріп отыр деген сөз.

Солтүстік Қазақстан және Ақмола облыстарының сиырлары барынша өнімді, жылына 3 мың кг астам сүт береді. Сүт сауыны бойынша ең жоғары нәтижеге Түркістан және Атырау облыстарының ауыл шаруашылығы кәсіпорындары ие. Фермерлік шаруашылықтар мен ауыл тұрғындары орта

[illegible]

рушілердің сүт өндірісі 3 есеге артық болып шыққанын көрсетті. Ақмола және Солтүстік Қазақстан облыстарының жұртшылық шаруашылықтары сауылған сүт бойынша ең көп көрсеткішке ие болып отыр.

Облыс	Шаруашылық жүргізуші санаттардың барлығы	Ауыл шаруашылық кәсіпорындар	Жеке кәсіпкерлер, шаруа қожалықтары немесе фермерлік шаруашылықтар	Жұртшылық шаруашылығы
Қазақстан Республикасы	2 337	3 876	1 854	2 410
Ақмола	3 063	3 914	2 991	2 913
Ақтөбе	1 833	4 951	1 191	2 090
Алматы	2 742	5 421	2 705	2 673
Атырау	1 031	7 134	568	1 089
Батыс Қазақстан	1 529	459	963	2 040
Жамбыл	2 714	4 938	2 708	2 687
Қарағанды	2 064	2 130	1 858	2 265
Қостанай	2 757	5 261	2 405	2 558
Қызылорда	1 281	10 941	1 216	1 196
Маңғыстау	616	-	617	615
Түркістан	2 316	5 394	2 321	2 283
Павлодар	2 569	4 367	2 150	2 568
Солтүстік Қазақстан	3 153	4 076	2 896	3 079
Шығыс Қазақстан	2 204	2 462	1 728	2 532
Нұр-Сұлтан қ.	2 404	-	2 988	2 235
Алматы қ.	1 533	-	139	1 595
Ескерту: автормен [қараңыз 2] әдебиет негізінде құрастырылған				

Жұртшылық шаруашылығы жеке меншік пен жеке еңбекке негізделеді, оның мақсаты – халықтың өз тіршілік етуі үшін өзін-өзі қамтамасыз ету. Дәл осы себептен жұртшылық шаруашылығы тұрақтылығы жоғары шаруашылық құрылым болып табылады. Жұртшылық шаруашылығы халықтың қажеттілігін сапалы азық-түлікпен қанағаттандыруда маңызды рөл атқарады [7].

Жүргізілген сауалнама бойынша, отбасының орташа өлшемі 5-6 адам. Жазда сиырларды азықтандырудың негізгі көзі – табиғи жайылымдар, жайып бағу. Қыста сиырларды қораларда ұстайды. Сиырлар көп жағдайда асыл тұқымды емес, қарапайым және күніне 8-9 литрге дейін сүт береді. Бір сиырды ұстау кезінде шығындар жылына 394 600 теңгені құрайды.

Жылына сүтті сатудан түсетін болжамды кіріс өндірілген сүттің өз тұтынуына 30%-ы тиесілі деп санағанда, 1 л үшін 170 тг есебімен санағанда 455 мың теңгені құрайды.

Сиыр саны, бас	3-4
Азықтандыру, рет	Қыста 3 рет, жазда 1 рет
Сабан, кг	5-6
Дөнді жем, кг	5-6
Азық-түлік қалдығы, л	3-4
Басқа да жем-шөптер, кг	2
Күндік сүт сауыны, л	8-9
Жеке тұтынылатын сүт, кг	1-3
Сүт сатылымы, л	5
Сүтті өңдеу, кг	2-5

Сауалнама бойынша жинақталып, талданған мәліметтерге де, статистикалық мағлұматтарға да сипаттамалар жасай келе, жұртшылық шаруашылығының сүт өндірісінде өзіндік үлесімен орнын айқындап отырғаны байқалады. Әйтсе де, жұртшылық шаруашылығының өнімдерін, соның ішінде, сүт және сүт өнімдерін өткізуде бірқатар қиыншылықтар бар. Мәселен, сүтті өткізгенде оның микробиологиялық сынаптамаға сәйкес болмауы.

Себебі: қолмен сауылғандықтан, тікелей ауамен жанасқандықтан бактериялардың пайда болуы, сондай-ақ сиыр ауырғанда емдеу үшін берілген дәрілердің әсері кетпей жатып, сүтін сауып өткіздірілуі. Екінші бір өзекті мәселе, өткізуде сүтті өңдеушілердің көтерме бағамен алуы жұртшылық шаруашылықтарының иелерінің табыстарының төмен болып, сиырдың жем-шөбін ақтауға жетіспеушілігі. Осындай бір-қатар мәселелерді шешу үшін жұртшылық шаруашылықтарының өзара немесе ірі ауыл шаруашылық кәсіпорындармен кооперациялануы мәселесі кеңінен көтеріліп жатыр.

Жұртшылық шаруашылықтарының өзара бірігуінің негізгі мақсаты – ауыл шаруашылық өнімін өткізуде өзара ықпал ету, яғни ауыл шаруашылық жұмыстарын жүргізуден өзара пайда табуды, өнім өткізуді, несие алуды, ауыл шаруашылық техникасын бірлесе отырып қолдануды қамтамасыз ету болып табылады [8].

Халықтың жұртшылық шаруашылықтарының әртүрлі кооперативтерін талдау бойынша жергілікті орналасу орны мен өндірістік қатынастардың ұзақ мерзімдегі тұрақтылығына байланысты жеке шаруашылықтардың өндіріс саласында да, айналым саласында да сәйкесінше кооперативтің болуы мүмкін және қажет болып табылады. Мұнда халықтың өз шаруашылығын, яғни жұртшылық шаруашылығын тиімдірек жүргізуіне дайындығы маңызды болып саналады.

Кооперативтердің артықшылықтары – жер телімдерінің пайлық қорын біріктіруінде

болып табылады. Кооперативтер жергілікті ұйымдармен жерді өзара өңдеу, жемшөп дайындау, мал жайылымын ұйымдастыру мақсатында құрылады [9].

Жұртшылық шаруашылығының ауыл шаруашылық кәсіпорындарымен, шаруа (фермер) қожалықтарымен кооперациялануы тиімді болып табылады. Ал ауыл шаруашылық кәсіпорындарымен бірігуі ауыл шаруашылығымен айналысуға максималды мүмкіндік береді. Олар жеке секторды материалды-техникалық, қаржылық және жер ресурстарымен қамтамасыз етеді.

Тұжырымдар.

1. Жұртшылық шаруашылығы қол еңбегін пайдалана отырып, жеке өндіріспен шұғылданатын жеке меншік негіздегі ауыл шаруашылық өндірістің ұйымдық-өндірістік нысаны болып табылады. Жеке тұтынуға арналған ауыл шаруашылығы өнім өндірісінің негізгі қайнар көзі ретінде және өндірілген өнімнің артылғанын өткізуден табыс табушы болып табылатын жұртшылық шаруашылығы азық-түлікпен қамтамасыз ету мәселесін шешуге маңызды үлес қосады.

2. Фермерлік шаруашылықтар мен ауыл тұрғындары ауыл шаруашылығы тауар өндірушілерінен орта есеппен сүт өндірісінен артта қалып отыр.

3. Жеке аулалардағы сиыр сүтін өндіру кезінде шикі сүтті өндіру және сату жеткіліксіз, сүт өндіру мен қайта өңдеуді біріктіру әлдеқайда тиімді болып табылады.

4. Жұртшылық шаруашылықтарының әртекті дамуының себептері ауылдардың әртүрлі табиғи-экономикалық әлеуеті, ірі нарықтардан алыстығы, ауылдың өңірлік салалық экономикасындағы айырмашылықтар болып табылады.

5. Жұртшылық шаруашылығын қолдаудың келесідей жолдары ұсынылды: жұртшылық шаруашылығының да, кооперативтік кәсіпорынның да ауыл шаруашылық өнімін өндіру, өңдеу және өткізуін арттыру мақсатында маманданған кооперативтік кәсіпорын мен жұртшылық шаруашылығы

арасында біртұтас экономикалық қатынастар негізінде ауыл шаруашылық территориалдық кооператив құру; жұртшылық шаруашылығының техника-экономикалық артта қалушылығын жоюға септігін тигізетін ауылдық несие кооперациясын дамыту; жұртшылық шаруашылығына қызмет көрсету бойынша кооператив құру; жұртшылық шаруашылықтарын біріктіретін дербес құрылым құрып, ондағы өзара ішкі кооперативтік байланыстарды дамыту.

Әдебиеттер тізімі

1 Мырзалиев Б.С., Шінет Г.Ф. Жұртшылық шаруашылықтарының ролі және олардың Оңтүстік Қазақстан облысындағы даму ерекшеліктері // Проблемы агрорынка. - 2016. - №3. - Б. 67-73.

2 Қазақстан Республикасындағы ауыл, орман және балық шаруашылығы [Электрондық ресурс]. – 2016. - URL: <http://stat.gov.kz>. (қаралған күні: 22.06.2019).

3 Шінет Г.Ф., Мунасипова М.Е., Агабекова Г.Н. Түркістан облысында халықты азық-түлікпен қамтамасыз етудегі үй шаруашылықтарының ролі // Проблемы агрорынка. - 2018. - №3. - Б. 134-140.

4 Захарова Е. Производство молока в ЛПХ – миф [Электронный ресурс]. – 2016. - URL: <http://www.dairynews.ru/news/tsentruiuzhcheniya-molochnogo-rynka-proizvodstvo.html> (қаралған күні: 25.06.2019).

5 Зерттеу нәтижелері бойынша есеп. Қазақстан Республикасында сүт өңдеу және ірімшік өндіру. – Алматы: ЖШС " ARG group, 2017. – 63б.

6 Баранова Н.А. Ауыл шаруашылығы мекемелерін дамыту стратегияларын қалыптастыру // Проблемы агрорынка. – 2017. №4. - Б. 99-106.

7 Столярова Ю.В., Столярова О.А. Совершенствование государственной поддержки молочного скотоводства региона // Региональная экономика: теория и практика. – 2017. -№5.- С. 58-61.

8 Шінет Г.Ф. Личные подсобные хозяйства Республики Казахстан: сущность, нынешнее состояние и перспективы развития // Информационное обеспечение эффективно-го управления деятельностью экономических

субъектов: материалы VI междунар. науч. конф. – Краснодар: изд-во «Магарин О.Г.», 2016. - С. 587-592.

9 Ыдырыс С.С., Шінет Г.Ф. Жұртшылық шаруашылықтарын дамыту проблемалары және оларды шешу жолдары // Проблемы агрорынка. - 2016. - №2. - Б. 114-119.

Әдебиеттер тізімі

1 Myrzaliev B.S., Shinet G.F. Zhұrtshylyk sharuashylyqtarynyң roli zhәне olardyң Oңtūtik Qazaқstan oblysyndaғы damu ereksheликteri/ Problemy agrorynka. - 2016.- №3.- Б. 67-73.

2 Қазақстан Республикасындағы ауыл, орман және балық шаруашылығы [Elektrondyқ resurs]. – 2016. - URL:<http://stat.gov.kz>. (қаралған күні: 22.06.2019).

3 Shinet G.F., Munasipova M.E., Agabekova G.N. Tyrkistan oblysynda halyқты azyқтылікпен қамтамасыз етудегі үй шаруашылықтарының roli // Problemy agrorynka. - 2018. - №3. - Б. 134-140.

4 Zaharova E. Proizvodstvo moloka v LPH – mif [Elektronnyj resurs]. – 2016.- URL: <http://www.dairynews.ru/news/tsentr-uizucheniya-molochnogo-rynka-proizvodstvo.html> (қаралған күні: 25.06.2019).

5 Zertteu nәtizheleri bojynsha esep. Qazaқstan Respublikasynda syt өңдеу zhәне irimshik өндіру. – Алматы: ZhShS " ARG group, 2017. – 63b.

6 Baranova N.A. Auyl sharuashylyғы mekemelerin damytu strategijalaryn қалыптастыру // Problemy agrorynka. – 2017. №4.-Б. 99-106.

7 Stoljarova Ju.V., Stoljarova O.A. Sovershenstvovanie gosudarstvennoj podderzhki molochnogo skotovodstva regiona // Regional'naja jekonomika: teorija i praktika. – 2017. -№5.- С. 58-61.

8 Shinet G.F. Lichnye podsobnye hozjajstva Respubliki Kazahstan: sushhnost', nyneshnee sostojanie i perspektivy razvitija // Informacionnoe obespechenie jeffektivnogo upravlenija dejatel'nost'ju jekonomicheskikh sub#ektov: materialy VI mezhdunar. nauch. conf. – Krasnodar: izd-vo «Magarin O.G.», 2016. - С. 587-592.

9 Ydyrys S.S., Shinet G.F. Zhұrtshylyk sharuashylyqtaryn damytu problemalary zhәне olardy sheshu zholdary // Problemy agrorynka. - 2016. - №2. - Б. 114-119.

